

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ नुसार
सामान्य प्रशासन विभागाच्या अधिनस्त शासकीय
परिवहन सेवा, वरळी, मुंबई कार्यालयातील गट-अ
ते गट-ड संवर्गाकरीता दिव्यांगासाठी शासन सेवेत
पदे सुनिश्चित करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक :- संकीर्ण-१४२०/प्र.क्र. ९२/३१ (शापसे),
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक :- १६ जुन, २०२१.

- वाचा:-** १) दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६
२) केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची दि. ०४.०१.२०२१ ची
अधिसूचना
३) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन परिपत्रक क्र. दिव्यांग-२०१९/ प्र.क्र.२५१/दि.क.२,
दि. १२.११.२०२०
४) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र. दिव्यांग-२०१३/प्र.क्र.३५/दि.क.२,
दि. ०७.१०.२०१६
५) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग शासन निर्णय क्र.दिव्यांग-२०१९/प्र.क्र.२५१/दि.क.२,
दि. ०२.०२.२०२१.
६) शासनाचे समक्रमांक दि. १७.०२.२०२१

प्रस्तावना:-

संदर्भीय क्रमांक ६ येथील शासन निर्णय रद्द करण्यात येत आहे.

२. दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ मधील कलम ३३ नुसार दिव्यांगासाठी शासन सेवेतील पदांची पदसुनिश्चिती करणे आवश्यक आहे. यासाठी केंद्र शासनाने दि. ०४.०१.२०२१ च्या अधिसूचनेन्वये दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या पदांची यादी करून सदर यादी केंद्र शासनाच्या www.disabilityaffairs.gov.in या संकेतस्थळावर Policy/Act/Rules-Notification येथे List of Post identification suitable for Persons with Benchmark Disability notified on ०४.०१.२०२१ या शीर्षाखाली प्रसिध्द केली आहे. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने दि. ०७.१०.२०१६ च्या शासन निर्णयान्वये, राज्य शासनाच्या आस्थापनेवरील पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चित करण्याबाबतच्या सूचना निर्गमित केल्या आहेत. सदर शासन निर्णयातील निर्देशास अनुसरून सामान्य प्रशासन विभागाच्या अधिनस्त शासकीय परिवहन सेवा, वरळी, मुंबई कार्यालयातील गट-अ ते गट-ड संवर्गाकरीता पदसुनिश्चिती करणे तसेच ३ वर्षापेक्षा जास्त नसेल इतक्या नियत कालांतराने दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या शासन सेवेतील जागांच्या यादीचे पुनर्विलोकन करून सदर पदे नव्याने दिव्यांग प्रवर्गासाठी सुनिश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ मधील कलम ३३ नुसार राज्य शासनाच्या अखत्यारीतील पदांची पदसुनिश्चिती करण्यासाठी केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी

दि. ०४.०१.२०२१ च्या अधिसूचनेन्वये दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या पदांची यादी करून प्रसिध्द केलेली आहे. त्यामध्ये केंद्र शासनाने दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेली पदे गट "अ" ते गट "ड" मधील जी पदे राज्य शासनाच्या आस्थापनेवर आहेत अशी पदे तसेच केंद्र शासनाने प्रसिध्द केलेल्या यादीतील ज्या पदांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या, कामाचे स्वरूप व प्रचलित वेतनश्रेणी राज्य शासन सेवेतील पदांशी समान आहेत, अशा पदांची पदनामे जरी भिन्न असली तरी राज्य शासन सेवेतील ती पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चित राहतील, अशा सूचना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने दि. ०२.०२.२०२१ च्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या आहेत.

२. त्यास अनुसरून केंद्र शासनाने निर्गमित केलेल्या दि. ०४.०१.२०२१ रोजीच्या अधिसूचनेतील दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या गट-अ ते गट-ड संवर्गाकरीता प्रसिध्द केलेल्या यादीतील पदे विचारात घेऊन, सामान्य प्रशासन विभागाच्या अधिनस्त शासकीय परिवहन सेवा, वरळी, मुंबई या कार्यालयात दिव्यांगासाठी विवरणपत्र-अ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे पदे सुनिश्चित करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णय, केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची दि. ०४.०१.२०२१ ची अधिसूचना व सामाजिक न्याय विभागाच्या दि. ०२.०२.२०२१ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये दिलेल्या सूचनेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्र. २०२१०६१६१७१२३९२००७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सतीश जोंधळे)

सहपत्र:- विवरणपत्र-अ
प्रति,

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

१. मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
३. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा. मंत्री (राजशिष्टाचार), मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
६. मा. राज्यमंत्री (राजशिष्टाचार), मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
७. मा. विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद/विधानसभा विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई यांचे सचिव
८. मा. प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. मा. प्रधान सचिव तथा मुख्य राजशिष्टाचार अधिकारी, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, आयुक्तालय, पुणे,
११. सह/उप सचिव, सामान्य प्रशासन विभाग (राजशिष्टाचार), मंत्रालय, मुंबई
१२. नियंत्रक, शासकीय परिवहन सेवा, वरळी, मुंबई.
१३. निवडनस्ती.

विवरणपत्र- अ

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-१४२०/प्र.क्र.९२/शापसे-३१, दि. १६ जुन, २०२१ सोबतचे विवरणपत्र

अ.क्र	विद्यमान संवर्ग / पदनाम	गट	शारीरिक योग्यता	दिव्यांग आरक्षणाचा सुयोग्य प्रकार	पदाच्या कर्तव्य / जबाबदा-या/ कामाचे स्वरूप	शेरा
१	वरिष्ठ लिपिक	क	S,ST,W,MF,SE,RW, C	OA, OL, BL, OAL, BLV, HH	शासनास माहिती सादर करणे, शासनास पत्रव्यवहार करणे , कर्मचारी वेतन देयके, अतिकालीक भत्ता देयके, साहित्य खरेदी देयके, मोटार वाहन नोंदी करणे, आस्थापना संबंधी कामकाज, सुटे भाग खरेदी, लेखा संबंधी कामे, रोखपाल पदाचे कामकाज करणे इत्यादी	कार्यालयीन कामकाज करावे लागते तसेच मर्यादित हालचाल करावी लागते.
२	वरिष्ठ लिपिक तथा रोखपाल	क	S,ST,W,L,MF,SE	OA,OL,OAL,BL, HH	शासनास माहिती सादर करणे, शासनास पत्रव्यवहार करणे , कर्मचारी वेतन देयके, अतिकालीक भत्ता देयके, साहित्य खरेदी देयके, मोटार वाहन नोंदी करणे, आस्थापना संबंधी कामकाज, सुटे भाग खरेदी, लेखा संबंधी कामे, रोखपाल पदाचे कामकाज करणे इत्यादी	कार्यालयीन कामकाज करावे लागते तसेच मर्यादित हालचाल करावी लागते.
३	लिपिक टंकलेखक	क	S,ST,W,L,MF,SE, RW,H,C	OA, OL, BL, OAL, B, LV	आवक जावक, पत्रलेखन, लेखा, देयके तयार करणे, देयके प्रमाणित करणे इ.	कार्यालयीन कामकाज करावे लागते तसेच मर्यादित हालचाल करावी लागते.
४	प्रमुख यांत्रिक	क	S,ST,W,MF,SE,RW, H	OL, LV, HH	वाहन दुरुस्ती बाबत कामकाज करणे, वाहनाची रस्ता चाचणी घेणे, वर्दीवर पाठवावयाच्या वाहनांची तपासणी करणे, मंत्रालयीन व बृहन्मुंबईतील शासकीय कार्यालयातील वाहनांची दुरुस्ती / तपासणी करणे , टायर्स, बॅटरी, वाहन निर्लेखन अहवाल सादर करणे इत्यादी	वाहन दुरुस्ती कार्यशाळेत तसेच बाहेर जावूनही करावी लागते.
५	वाहन तपासणीस	क	S,ST,W,SE,RW,H,C	OL, HH	वाहन दुरुस्ती बाबत कामकाज करणे, वाहनाची रस्ता चाचणी घेणे, वर्दीवर पाठवावयाच्या वाहनांची तपासणी करणे, मंत्रालयीन व बृहन्मुंबईतील शासकीय कार्यालयातील वाहनांची दुरुस्ती / तपासणी करणे ,	वाहन दुरुस्ती कार्यशाळेत तसेच बाहेर जावूनही करावी लागते.

विवरणपत्र- अ

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-१४२०/प्र.क्र.१२/शापसे-३१, दि. १६ जुन, २०२१ सोबतचे विवरणपत्र

अ.क्र	विद्यमान संवर्ग / पदनाम	गट	शारीरिक योग्यता	दिव्यांग आरक्षणाचा सुयोग्य प्रकार	पदाच्या कर्तव्य / जबाबदा-या/ कामाचे स्वरूप	शेरा
					टायर्स, बॅटरी, वाहन निर्लेखन अहवाल सादर करणे इत्यादी	
६	सहा. यांत्रिक	क	S,ST,W,BN,PP,MF	OL,HH,LV	मुख्य यांत्रिकास वाहन दुरुस्तीच्या कामामध्ये मदत करणे, वाहने दुरुस्ती करणे, वाहनाची सर्व्हिसिंग करणे इत्यादी	वाहन दुरुस्ती कार्यशाळेत तसेच बाहेर जावूनही करावी लागते.
७	कनिष्ठ यांत्रिक	क	S,ST,W,BN,PP,MF	OL,HH,LV	मुख्य यांत्रिकास वाहन दुरुस्तीच्या कामामध्ये मदत करणे, वाहने दुरुस्ती करणे, वाहनाची सर्व्हिसिंग करणे इत्यादी	वाहन दुरुस्ती कार्यशाळेत तसेच बाहेर जावूनही करावी लागते.
८	वीजतंत्री	क	S,ST,W,MF,SE,RW, H	OL,HH,LV	वाहनातील विद्युत संच दुरुस्ती करणे , वायरींगची कामे करणे इत्यादी	---
९	मुख्य वीजतंत्री	क	S,ST,W,MF,SE,RW, H	OL,HH,LV	वाहनातील विद्युत संच दुरुस्ती करणे , वायरींगची कामे करणे इत्यादी	--
१०	कातारी	क	S,ST,B,LMF,SE	OL,LV, HH	फ्लॅग रॉड बनविणे, सुटे भाग दुरुस्ती व अनुषंगिक कामे करणे.	--
११	सहा. कातारी	क	S,ST,B,LMF,SE	OL, LV, HH	फ्लॅग रॉड बनविणे, सुटे भाग दुरुस्ती व अनुषंगिक कामे करणे.	--
१२	सज्जक	क	S,ST,W,BN,PP,L,K C,MF , SE,RW, H	OL,BL,HH	सिट कव्हर्स शिवणे, दिव्यांसाठी टोप्या शिवणे, सिट कव्हर्स बसविणे व त्या अनुषंगाने येणारी कामे आहेत	वाहनामध्ये आतमध्ये कुशनिंगचे कामकाज कुशलतेने करावे लागते, सिट कव्हर्स शिवणे, दिव्यांसाठी टोप्या शिवणे इत्यादी कामे यंत्राच्या सहायाने करता येते.

विवरणपत्र- अ

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-१४२०/प्र.क्र.१२/शापसे-३१, दि. १६ जुन, २०२१ सोबतचे विवरणपत्र

अ.क्र	विद्यमान संवर्ग / पदनाम	गट	शारीरिक योग्यता	दिव्यांग आरक्षणाचा सुयोग्य प्रकार	पदाच्या कर्तव्य / जबाबदा-या/ कामाचे स्वरूप	शेरा
१३	सहा. सज्जक	क	S,ST,W,BN,PP,L,K C,MF , SE,RW, H	OL,BL,HH	सिट कव्हर्स शिवणे, दिव्यांसाठी टोप्या शिवणे, सिट कव्हर्स बसविणे व त्या अनुषंगाने येणारी कामा मध्ये सज्जक यांना मदतनीस म्हणून कामकाज करणे	--
१४	तुषार चितारी	क	S,ST,W,BN,PP,KC, SE	OL,HH	वाहनाचे डेंटिंग पेंटिंग करणे, वाहनास टचअप करणे, वाहनास पॉलिश करणे इत्यादी	--
१५	सहा.तुषार चितारी	क	S,ST,W,BN,PP,KC, SE	OL,HH	वाहनाचे डेंटिंग पेंटिंग करणे, वाहनास टचअप करणे, वाहनास पॉलिश करणे इत्यादी	--
१६	संधारक	क	S,ST,W,BN,PP,L,K C,MF , SE,RW, H	OL,HH, BL	वाहनामध्ये इंजिन ऑईल, पाणी, ब्रेक ऑईल बदलणे, इत्यादी कामे करणे	--
१७	सहा. संधारक	क	S,ST,W,BN,PP,L,K C,MF , SE,RW, H	OL,HH, BL	वाहनामध्ये इंजिन ऑईल, पाणी, ब्रेक ऑईल बदलणे, इत्यादी कामे करणे	--
१८	जोडणीकार	क	S,BN,SE, RW,MF	OL,LV,HH	वाहनाचा दरवाजा, डिकी दुरुस्ती व अनुषंगिक कामकाज करणे..	वाहन दुरुस्ती कार्यशाळेत तसेच बाहेर जावून करावी लागते, लॉकची दुरुस्ती वाहनामध्ये /डिकी मध्ये बसून करावी लागते.
१९	सुतार तथा बॉडी दुरुस्तीकार	क	S,BN,SE, RW,MF	OL,LV,HH	वाहनाचा दरवाजा, डिकी दुरुस्ती व अनुषंगिक कामकाज करणे.	वाहन दुरुस्ती कार्यशाळेत तसेच बाहेर जावून करावी लागते, लॉकची दुरुस्ती वाहनामध्ये /डिकी मध्ये बसून करावी लागते.
२०	कथीलगार	क	S,ST,W,BN,L, PP,MF,SE	OL,HH	पत्रा कामा संबंधी व इतर अनुषंगिक कामे करणे	वाहनाच्या पत्रा दुरुस्तीसंबंधी काम कार्यशाळेत करता येते.

विवरणपत्र- अ

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-१४२०/प्र.क्र.९२/शापसे-३१, दि. १६ जुन, २०२१ सोबतचे विवरणपत्र

अ.क्र	विद्यमान संवर्ग / पदनाम	गट	शारीरिक योग्यता	दिव्यांग आरक्षणाचा सुयोग्य प्रकार	पदाच्या कर्तव्य / जबाबदा-या/ कामाचे स्वरूप	शेरा
२१	सहा. कथीलगार	क	S,ST,W,BN,L,PP, MF,SE	OL,HH	पत्रा कामा संबंधी व इतर अनुषंगिक कामे करणेसाठीच्या कामात कथीलगार यांना मदत करण्याचे काम	वाहनाच्या पत्रा दुरुस्तीसंबंधी काम कार्यशाळेत करता येते.
२२	विजेरीकार	क	S,ST,BN,PP,MF,L, SE	OL,HH	वाहनातील विजेच्या दुरुस्तीचे काम, विजेरी चार्जिंग करण्याचे काम करणे.	--
२३	सहा. विजेरीकार	क	S,ST,BN,PP,MF,L, SE	OL,HH	वाहनातील विजेच्या दुरुस्तीचे काम, विजेरी चार्जिंग करण्याचे काम करणे.	--
२४	टायरमन	क	S,ST,W,BN,MF	OL,HH, BL	वाहनाचे टायर्स पंचकर काढणे, वाहन टायर्स रोटेशन करणे, टायर्स बदलणे इत्यादी कामे करणे	--
२५	नोंदणी पर्यवेक्षक	क	S,ST,W,SE,RW,H,C	OA,OL	वाहतुक विभागातील पर्यवेक्षीय पद आहे. नोंदणी विभागातील कर्मचा-यांकडून कामकाज करवून घेणे, मान्यवरांच्या वर्दीसाठी वाहन व वाहनचालक यांचे नियोजन करणे, इतर कर्मचा-यांकडून इंधन देयके, अतिकालीन भत्ता देयके, मानधन देयके तयार करून घेणे,	कार्यालयातून कामकाज करता येते.
२६	सहा. नोंदणी पर्यवेक्षक	क	S,ST,W,SE,RW,H,C	OA,OL	वाहतुक विभागातील पर्यवेक्षीय पद आहे. नोंदणी विभागातील कर्मचा-यांकडून कामकाज करवून घेणे, मान्यवरांच्या वर्दीसाठी वाहन व वाहनचालक यांचे नियोजन करणे, इतर कर्मचा-यांकडून इंधन देयके, अतिकालीन भत्ता देयके, मानधन देयके तयार करून घेणे,	कार्यालयातून कामकाज करता येते.
२७	नोंदणी लिपिक	क	S,ST,W,SE,RW,H,C	OA, OL.	उपरोक्त कामकाज करण्यासाठी सहायक नोंदणी पर्यवेक्षक / नोंदणी पर्यवेक्षक यांना मदतनीस म्हणून कामकाज करणे.	कार्यालयातून कामकाज करता येते.

विवरणपत्र- अ

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-१४२०/प्र.क्र.९२/शापसे-३१, दि. १६ जुन, २०२१ सोबतचे विवरणपत्र

अ.क्र	विद्यमान संवर्ग / पदनाम	गट	शारीरिक योग्यता	दिव्यांग आरक्षणाचा सुयोग्य प्रकार	पदाच्या कर्तव्य / जबाबदा-या/ कामाचे स्वरूप	शेरा
२८	नोंदणी सहायक	क	S,ST,W,SE,RW,H,C	OA,OL	उपरोक्त कामकाज करण्यासाठी सहायक नोंदणी पर्यवेक्षक / नोंदणी पर्यवेक्षक यांना मदतनीस म्हणून कामकाज करणे.	कार्यालयातून कामकाज करता येते.
२९	भांडारपाल	क	S,ST,W,L,BN, RW	OL,LV,HH, BL	वाहन दुरुस्तीसाठी आवश्यक सुटे भाग खरेदी करणे त्याच्या नोंदी घेणे व इतर कामे	वाहन दुरुस्ती सुटे भाग खरेदीसाठी बाजारात जावे लागते.
३०	भांडार खरेदीदार	क	S,ST,W,L,BN, RW	OL,LV,HH, BL	वाहन दुरुस्तीसाठी मागणीप्रमाणे सुटे भाग खरेदी करणेइत्यादी	--
३१	भांडार सहाय्यक	क	S,ST,W,L,BN, RW	OL,LV,HH, BL	खरेदी करण्यात आलेल्या सुट्या भागांच्या नोंदी घेणे, त्या यांत्रिक कर्मचा-यांना उपलब्ध करून देणे इ.	कार्यालयात चालणारे मर्यादित हालचालीचे काम.
३२	समयपाल	क	S,ST,W,SE,RW,H	OA,OL,OAL,BL,LV, HH	कार्यशाळेतील कर्मचा-यांची हजेरीपत्रक बनविणे, अतिकालीन भत्ता देयके तयार करणे, रजा अर्ज भरून कार्यालयास सादर करणे इ.	कार्यालयीन मर्यादित हालचा - लीचे पद.
३३	कार्यदेशक	क	S,ST,W,MF,SE,RW, H	OL,LV,HH	कार्यशाळेतील पर्यवेक्षीय पद आहे. कार्यशाळेतील कर्मचा-यांकडून वाहन दुरुस्ती करवून घेणे, वाहन दुरुस्तीबाबत कर्मचा-यांना मार्गदर्शन करणे, इ.	पर्यवेक्षीय कामकाज करावे लागते.
३४	सहायक कार्यदेशक	क	S,ST,W,MF,SE,RW, H	OL,LV,HH	वाहनदुरुस्तीबाबत कामकाज करणे, वाहनाची रस्ता चाचणी घेणे, वर्दीवर पाठवावयाच्या वाहनांची तपासणी करणे, मंत्रालयीन व बृहन्मुंबईतील शासकीय कार्यालयातील वाहनांची दुरुस्ती/तपासणी करणे, टायर्स, बॅटरी, वाहन निर्लेखन अहवाल सादर करणे,इ.	प्रत्यक्ष वाहन व वाहनाच्या अन्य भागांची तपासणी करणे आवश्यक आहे.
३५	शिपाई	ड	S,ST,W,PP,L,KC,S E,R W,C,MF	OL,OA,B,LV,HH	टपाल ने आण, देयके अधिदान व लेखा कार्यालयास सादर करणे, कार्यालयीन कामकाज करणे.	कार्यालयीन कामकाज करावे लागते तसेच मर्यादित हालचाल करावी लागते.

विवरणपत्र- अ

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-१४२०/प्र.क्र.९२/शापसे-३१, दि. १६ जुन, २०२१ सोबतचे विवरणपत्र

अ.क्र	विद्यमान संवर्ग / पदनाम	गट	शारीरिक योग्यता	दिव्यांग आरक्षणाचा सुयोग्य प्रकार	पदाच्या कर्तव्य / जबाबदा-या/ कामाचे स्वरूप	शेरा
३६	कुशल सहायक	ड	S,ST,W,BN,PP,MF	OL,HH	वाहन दुरुस्तीच्या कामात मुख्य यांत्रिक यांना मदत करणे, वाहनातील ऑईल, पाणी बदलणे इत्यादी कामकाज करणे.	वाहनांच्या दुरुस्ती संबंधाने मुख्य यांत्रिकांना कार्यशाळेत तसेच बाहेर जावूनही काम करावे लागते.
३७	अकुशल कामगार	ड	S,ST,W,F,PP,L,KC, B,SE,C	OL,LV HH	वाहन दुरुस्ती, वाहन सर्व्हिसिंग, वाहनांची वायरींग करणे, वाहनास रंगकाम करणे, वाहने धुणे, वाहनांची स्वच्छता करणे इत्यादी काम	कार्यशाळेत कामकाज करता येते.

Abbreviations:

Sr. No.	Abbreviation	Long Form	Sr. No.	Abbreviation	Long Form
१	B	Blind	९	DW	Dwarfism
२	LV	Low Vision	१०	AAV	Acid Attack Victim
३	D	Deaf	११	ASD	Autism Spectrum Disorder (M)
४	HH	Hearing Handicapped	१२	ID	Intellectual Disability
५	OL	One Leg	१३	SLD	Special Learning Disability
६	OAL	One Arm and One Leg	१४	MI	Mental Illness
७	CP	Cerebral Palsy	१५	MD	Multiple Disabilities.
८	LC	Leprosy Cured			

Abbreviations:

Sr. No.	Abbreviation	Long Form	Sr. No.	Abbreviation	Long Form
1	S	Sitting	7	PP	Pulling & Pushing
2	ST	Standing	8	MF	Manipulation by Fingers
3	W	Walking	9	SE	Seeing
4	BN	Bending	10	H	Hearing
5	L	Lifting	11	C	Communication
6	KC	Kneeling & Crouching	12	RW	Reading and Writing